

Remissyttrande

Handläggare

Martin Jansson
Juridiska enheten
martin.c.jansson@havochvatten.se

Datum 2024-12-03

Dnr 2024-00333

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över utkast till rapport om hur Sverige genomför Århuskonventionen, KN2024/01733

Sammanfattning

Havs- och vattenmyndigheten har fått tillfälle att yttra sig över regeringens förslag till rapport som redogör för hur Sverige genomför Århuskonventionen. Havs- och vattenmyndigheten tillstyrker i huvudsak att rapporten utformas enligt förslaget.

Myndigheten har i sammanfattning följande synpunkter och förslag om tillägg till rapporten:

- Myndighetens tillsynsvägledning är ett exempel på kunskapsunderlag som kommer allmänheten tillgodo.
- Myndighetens databaser *Havskatten*, *Strömmen*, *Lektidsportalen* samt *Badplatsen* är exempel på miljöinformation som samlas in och sprids.
- VISS är en databas som har utvecklats av vattenmyndigheterna, länsstyrelserna och Havs- och vattenmyndigheten men VISS förvaltas idag av Länsstyrelsen i Jönköpings län.
- Arbetet med att ta fram miljö kvalitetsnormer kan också hänföras till artikel 8 i Århuskonventionen som avser allmänhetens deltagande i utarbetandet av lagar och andra författningar.
- Skyldigheten enligt 26 kap. 2 § miljöbalken avser att *tillsynsmyndigheten* skyndsamt ska anmäla överträdelse av bestämmelser.
- Även Havs- och vattenmyndigheten är tillsynsmyndighet inom GMO-området för genetiskt modifierade vattenlevande organismer.
- En beskrivning av myndighetens arbete med havsmiljöförvaltning och havsplaner, se nedan.

Havs- och vattenmyndighetens inställning

Myndigheten anser i allt väsentligt att rapporten på ett relevant och tydligt sätt beskriver hur Sverige genomför Århuskonventionen. Havs- och vattenmyndigheten tillstyrker därför i huvudsak att rapporten utformas enligt förslaget.

Myndigheten har följande synpunkter och förslag på tillägg i delar som berör myndighetens ansvarsområde och arbete. Synpunkterna utgår från rapportens disposition och numrering.

3. Artikel 3, Allmänna bestämmelser

Havs- och vattenmyndighetens tillsynsvägledning finns tillgänglig på myndighetens webbplats. Vägledningen riktar sig i första hand till tillsynsmyndigheterna inom respektive vägledningsområde men även verksamhetsutövare, bransch, allmänhet och lärosäten kan ha nytta av informationen som kunskapsunderlag.

11. Artikel 5, Insamling och spridning av miljöinformation

Havs- och vattenmyndigheten tillhandahåller en samlingsida på webben där data från miljöövervakningens datavärdskap tillgängliggörs. Miljöövervakningens datavärdskap har inrättats vid olika myndigheter och de har i uppdrag att ta emot och kontrollera dataleveranser samt lagra och presentera svenska miljöövervakningsdata. Data som förvaltas hos datavärdarna får fritt användas, med undantag för data som omfattas av sekretess.

Havs- och vattenmyndigheten gör flera åtgärder som myndigheten anser bidrar till att miljöinformation görs tillgänglig och åtkomlig för allmänheten. Detta framgår visserligen av rapporten men Havs- och vattenmyndigheten anser att följande kan framhållas särskilt.

Havs- och vattenmyndigheten har en metadatakatalog som benämns *Havskatten*. Katalogen är öppen för alla och är tillgänglig för att vidareutnyttja. I katalogen kan man söka efter data, statistik, karttjänster och andra informationsresurser.

Myndigheten tillhandahåller visualiseringsverktyget *Strömmen* som är framtaget för att underlätta kommunikationen kring den nationella planen för omprövning av vattenkraften (NAP) för utredare, beslutsfattare och andra intressenter. Visualiseringen ska ge en övergripande bild av arbetet med samråd, ansökan och avgöranden. Informationen innefattar bland annat uppgifter om hur långt olika prövningsgrupper kommit i processen, hur många vattenkraftverk som har lämnat in en ansökan samt vilka omprövningar som avgjorda och vilka miljöåtgärder som har beslutats.

Lektidsportalen är ett webbaserat verktyg som är framtaget av Havs- och vattenmyndigheten och SLU Aqua. Systemet sammanställer vetenskaplig fakta och fungerar som stöd för handläggning av exploateringsärenden i vattenmiljön. Kärnan utgörs av en applikation med tillhörande databas med information om när under året känsliga perioder för olika fisk- och kräddjursarter infaller.

Havs- och vattenmyndigheten tillhandahåller webbplatsen *Badplatsen* där information om vattenkvalitet, temperatur, algblomningar med mera samlas om enskilda badplatser. Kommunerna genomför provtagning och inmatning av data. Där finns också frågor och svar om regler och badvattenkvalitet. Information kan laddas ned i tabellform men kan också sökas fram via en kartbaserad tjänst. *Badplatsen* är en av Havs- och vattenmyndighetens mest välbesökta webbsidor främst under badsäsongen.

Av rapporten på sidan 25 framgår att "Länsstyrelserna för innehållet i Havs- och vattenmyndighetens databas Vatteninformationssystem Sverige (VISS), www.viss.lansstyrelsen.se. VISS innehåller information om alla Sveriges större sjöar, vattendrag, grundvatten och kustvatten. Informationen är tillgänglig för allmänheten för att alla ska ha möjlighet att vara delaktiga i arbetet för ett bättre vatten." Havs- och vattenmyndigheten vill framhålla att VISS är en databas som har utvecklats av vattenmyndigheterna, länsstyrelserna och Havs- och vattenmyndigheten men att VISS idag förvaltas av Länsstyrelsen i Jönköpings län.

20. Möjligheter för allmänheten att, i enlighet med artikel 7, delta i arbetet med att ta fram politiska riktlinjer som avser miljön

Av 4 kap. 1 § vattenförvaltningsförordningen följer att varje vattenmyndighet ska fastställa kvalitetskrav för ytvattenförekomster, grundvattenförekomster och skyddade områden i vattendistriktet. Beslut om miljö kvalitetsnormer är alltså en föreskrift som utgår ifrån ett bemyndigande i vattenförvaltningsförordningen. Under rubriken 20 redogör rapporten för arbetet enligt vattenförvaltningsförordningen (2004:660) om bland annat beslut om kvalitetskrav för yt- och grundvattenförekomster, skyddade områden samt förvaltningsplaner och åtgärdsprogram för att miljö kvalitetsnormerna ska kunna uppfyllas. Havs- och vattenmyndigheten anser att detta arbete också kan hänföras till artikel 8 i konventionen som avser allmänhetens deltagande i utarbetandet av lagar och andra författningar.

Motsvarande arbete genomförs för miljö kvalitetsnormer för havsmiljön enligt havsmiljöförordningen (2010:1341). Se vidare nedan under rubriken *Havsmiljöförvaltningen*.

28. Artikel 9, Tillgång till rättslig prövning

Under punkten (d) på sidan 54 i rapporten står att myndigheter är skyldiga att anmäla överträdelse av bestämmelser i miljöbalken eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av balken till polis- eller åklagarmyndigheten om det finns misstanke om brott. Havs- och vattenmyndigheten vill uppmärksamma att denna skyldighet, som framgår av 26 kap. 2 § miljöbalken, avser att *tillsynsmyndigheten* skyndsamt ska anmäla överträdelse av bestämmelser i balken eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av balken till Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten, *om det finns anledning att anta att ett brott har begåtts*.

34. Artikel 6 bis och bilaga I bis, Allmänhetens deltagande i beslut om huruvida genetiskt modifierade organismer ska få sättas ut avsiktligt i miljön eller släppas ut på marknaden

Havs- och vattenmyndigheten vill framhålla att myndigheten är ansvarig tillsynsmyndighet för

1. innesluten användning av genetiskt modifierade vattenlevande organismer, undantaget mikroorganismer
2. avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade vattenlevande organismer, undantaget mikroorganismer
3. utsläppande på marknaden av produkter som innehåller eller består av genetiskt modifierade vattenlevande organismer, undantaget mikroorganismer.

Den verksamhet som praktiskt förekommer idag gäller innesluten användning av genetiskt modifierade organismer (GMO), företrädesvis användning av genmodifierad zebrafisk i laboriemiljö. Någon avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade vattenlevande organismer i

naturmiljön förekommer inte och inte heller släpps produkter ut på marknaden som innehåller eller består av genetiskt modifierade vattenlevande organismer.

Havsmiljöförvaltningen

Havs- och vattenmyndigheten är den myndighet som ansvarar för havsmiljöförvaltningen enligt havsmiljöförordningen (2010:1341). Det innebär bland annat att en inledande bedömning av miljötillståndet görs och att miljökvalitetsnormer tas fram.

Enligt 10 § havsmiljöförordningen ska Havs- och vattenmyndigheten planera sitt arbete så att det möjliggör och uppmuntrar till att alla som berörs av förvaltningen av havsmiljön deltar. Det framgår vidare i samma paragraf att myndigheten ska samråda med berörda myndigheter och kommuner samt med organisationer, verksamhetsutövare och andra enskilda innan myndigheten avslutar en inledande bedömning enligt 9 § 1 punkten, beslutar att meddela föreskrifter om vad som kännetecknar en god miljöstatus enligt 9 § 2 punkten eller andra miljökvalitetsnormer enligt 9 § 3 punkten, beslutar ett övervakningsprogram enligt 9 § 4 punkten eller ett åtgärdsprogram enligt 9 § 5 punkten eller beslutar i andra frågor av stor betydelse enligt förordningen.

Denna typ av samråd sker för de moment som beskrivs ovan i samband med arbetet med att besluta om normer.

Havsplanering

Hur havsplaneringen ska genomföras regleras i havsplaneringsförordningen (2015:400). Den innehåller bestämmelser om geografisk avgränsning och övergripande bestämmelser om havsplaners innehåll. Förordningen innefattar delar som påverkar processen såsom bestämmelser om formerna för samråd och samverkan i förslagsarbetet, hur arbetet görs tillgängligt samt uppföljning och översyn.

Enligt förordningen ska Havs- och vattenmyndigheten utarbeta förslagen till havsplaner med hjälp av berörda länsstyrelser och med stöd från centrala myndigheter som ska bistå med underlag för planeringen. Kommuner och regioner ska också ges möjlighet att medverka i arbetet. Förordningen anger också att Havs- och vattenmyndigheten ska verka för samarbete med andra EU-länder och, när det är lämpligt, med andra länder utanför EU. Havs- och vattenmyndigheten ska i samarbetet verka för att förslagen till havsplaner samordnas med angränsande havsplaner.

Havsplaneringen är en öppen process som ger möjlighet för de som berörs på kommunal, regional, nationell och internationell nivå att delta. Även bransch- och intresseorganisationer, liksom universitet, högskolor och andra forskningsaktörer bereds möjlighet att på olika sätt medverka och bidra med insikt och kunskap. Havsplaneringsprocessen innefattar kontinuerlig dialog och samverkan men även formella dialogskeden i form av samråd och granskning av förslag till havsplaner inklusive konsekvensbeskrivning. Med grannländerna hålls så kallat ESBO-samråd om gränsöverskridande miljöpåverkan. Alla som vill, inklusive allmänheten, kan lämna synpunkter på havsplanerna innan de skickas till regeringen för beredning och beslut.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Anna Ledin efter föredragning av verksjuristen Martin Jansson. I den slutliga handläggningen av ärendet har även avdelningschefen Eva-Britt Eklöf Petrusson, enhetschefen Karin Wall, utredaren Åsa Gunnarsson samt utredaren Joacim Johannesson medverkat.

Anna Ledin

Martin Jansson

Kopia till:

bastian.ljunggren@regeringskansliet.se